

OKROGLA MIZA DOGOVOROV

Pogovor o razvoju

V občini Center so bili v sedanjem srednjeročnem obdobju doseženi dobri rezultati, ki pa jih spremljajo tudi nekatera negativna gibanja in težnje. Te so posledica preteklega neusklajenega in enostranskega gospodarskega razvoja, ter prepočasne uresničevanja sprejetih ukrepov gospodarske politike, pa tudi sedanjih mednarodnih ekonomskih in političnih zaostretev in procesov. Sedanji srednjeročni razvojni načrt se izteka, in prav zadnje polletje je minilo v znaku ostrih zveznih ukrepov in prizadevanj vse Slovenije za stabilizacijo gospodarstva. Istočasno pripravljamo razvojne načrte že za naslednje srednjeročno obdobje 1981 – 85.

Kakšne razvojne okvire bodo določali našemu gospodarstvu? O tem je tekla beseda pri okrogli mizi v uredništvu »Dogovorov«.

DOGOVORI: Kako bodo trije paketi ukrepov zveznega izvršnega sveta vplivali na oblikovanje načrta razvoja občine Ljubljana Center v naslednjem srednjeročnem obdobju?

POMPE: Občina Center ima malo industrije, močno trgovinsko dejavnost, močno grafično industrijo, in šibko storitveno in proizvodno obrt, na katere močno vplivajo svetovna dogajanja in tudi gibanja na celotnem jugoslovanskem trgu. V preteklosti smo tudi zanemarjali lastno surovinsko bazo in se raje odločali za licenčne odnose, kot pa uporabljali lastno znanje, zato je prišlo do prenapete konjunktore ter prehitrega in večkrat ne zadosti premišljenega zadolževanja doma in na tujem. Z vso ostrino in odločnimi ukrepi je potrebno gospodarstvu omogočiti normalen razvoj, zato bo tudi načrtovana rast gospodarstva počasnejša, kot je bila v prejšnjem obdobju.

DOGOVORI: V osnutku družbenega plana je zapisano, da bodo imele prednost dejavnosti, ki imajo primerjalne prednosti za razvoj?

POMPE: To so optika in elektrooptika ter elektromedicina, povezana z medicinskim inženiringom, kovinsko-predelovalna industrija, industrija predelave papirja, grafična industrija, gradbeništvo, drobno gospodarstvo, to je storitvena in proizvodna obrt, vpeljava taksijev v javnem prometu ter razvoj telefonskih in telegrafskih zvez.

DOGOVORI: Kakšni so konkretni razvojni načrti teh panog?

POMPE: Iskra, DO Industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko iz Kranja, TOZD Tovar na optičnih in steklopihaških izdelkih Ljubljana, je pripravila program izdelovanja elektromedicinskih izdelkov in naprav za diagnostiko in terapijo. S pridomo bo uporabljalo znanje, nakopičeno na inštitutu Jožef Stefan, Fakulteti za elektroniko in svojih tovarnah, ter nadomestila opremo, ki jo zdaj uvažamo. Tržne analize so pokazale, da bo lahko kar okoli 60 odstotkov izdelkov izvozila.

Tovarna dvokoles Rog doživlja ponovni razcvet. Na stari lokaciji bo modernizirala naprave in začela izdelovati sestavne dele za navadna, specialna ter otroška kolesa. V gradbeništvi je opazen viden, bolj kakovosten razvoj. Podjetji Slovenija ceste-Tehnika in Gradis sta razvili skupen inženiring, in v Iraku dobili velik posel, ki bo trajal pet let.

Z ljubljanskega polja se bodo odselele gramoznice. Gradbinci bodo posodobili in razširili kamnoloma in peskopoda v Kresnicah in na Verdu, kar je z ekološkega ozira še kako pomembno, saj je nivo podtalnice in s tem nemotena oskrba z zdravim pitno vodo že močno ogrožena.

POTOČNIK: Imamo zunanjo trgovino, grosistično in drobnoprodajno mrežo, ki jih je treba razvijati naprej, vendar načrtneje kot do zdaj. Zunanja trgovina se peča zgolj s posredovanjem v klasičnem smislu, kar je razumljivo, saj nima ozadja oziroma blagovnih fondov. S planskimi dokumenti bomo morali organizacije zadolžiti,

da se bodo poslovno in dohodkovno povezale s proizvodnjo, ki je izvozno usmerjena, in jo tudi spodbujale. Obenem imajo tudi pregled nad uvozom in bodo morale proizvodnjo usmerjati tudi v tiste izdelke, ki jih zdaj uvažamo.

Še naprej moramo razvijati trgovino na debelo, ki je nedvomno potrebna tam, kjer je njeno posredovanje bolj gospodarno, kot neposredno trgovanje med izdelovalcem in končnim prodajalcem.

Trgovina na drobno pa se mora v naši občini specializirati. Trgovske organizacije moramo spodbuditi, da bodo razvile mrežo majhnih, specializiranih prodajal, butikov. V njih bodo prodajale majhne serije izdelkov, ki bodo narejeni po zadnji modi in iz kakovostnih materialov, bolj kakovostna kot zdaj pa bo morala biti tudi postrežba, ki bo zadovoljila kupca, ki postaja pri nas (upravičeno) vse bolj zahteven.

DOGOVORI: V trgovini že obstajajo SOZD, ki pa, kot je bilo že večkrat poudarjeno, ne opravljajo sprejetih zadolžitvev in nalog. S kakšnimi ukrepi jih nameravate spodbuditi, da se bodo končno že začele povezovati s proizvodnjo?

POTOČNIK: S problemom sozdoz se ubadamo že vse sedanje srednjeročno obdobje, dejanskih uspehov pa nismo dosegli. Menim, da bo treba vsaj v sestavljenih organizacijah, ki združujejo manjše trgovske organizacije samo zato, da bi se te nekam skrile, niso se pa pripravljene specializirati in spremeniti ponudbo, učinkovito ukrepati. Če ne bo šlo drugače, bo potrebno zamenjati kadre, in to še posebno v nabavnih službah, ki s tipičnimi kupoprodajnimi odnosi obvladujejo blagovne tokove, za dohodkovne povezave s proizvodnjo pa so gluhe, ali pa jih sploh ne priznavajo. Sodelovanje trgovine in proizvodnje pri ustvarjanju in delitvi dohodka pa je temeljni razvojni cilj.

POMPE: Pri tem ne gre za problem dveh kolektivov, ampak za nekaj posameznih strokovnih struktur, ki se na vse načine otepajo sprememb v kupoprodajnih odnosih in odnosih s proizvodnjo. To je dejansko velik problem, in potrebne bodo tudi določene zakonske spremembe, če želimo napredek na tem področju.

DOGOVORI: Ali lahko navedete konkretne trgovske organizacije, ki se tako trdovratno otepajo uvesti kakovostnejše organizacijske oblike in odnose v poslovanju?

POTOČNIK: Izvršni svet skupščine občine bo podrobno raziskal stanje v trgovini in podatke kmalu dal na razpolago sredstvom obveščanja.

DOGOVORI: Na področju gostinstva in turizma ima občina Center praktično še neizkoriščene možnosti, ki so velike. Pri tem imamo v mislih Staro Ljubljano, ki je primerna prav za prijetne gostilne, majhne obrtne delavnice in trgovine, skratka, lahko jo napravimo zanimivo za domačega in tujega turista in, ne nazadnje, tudi za Ljubljančana?

POMPE: Stara Ljubljana je primerjalna prednost, pa tudi slabost. To je dejansko zgodovinsko jedro, izredno lepo in dragoceno, obenem pa v mnogočem zanemarjeno in komunalno neopremljeno. Potrebni so krepki posegi, ki pa so izredno dragi. Naš izvršni svet je imenoval posebna delovna telesa, ki skrbijo za razvoj posameznih delov starega mestnega jedra. Petkovškovo nabrežje bo postalo logičen podaljšek Vodnikovega trga, kjer bo cvetlični trg, prodajali bodo še izdelke domače slovenske obrti in podobno. Narejen je že prvi del študije za prostor med Stritarjevo ulico, Mestnim trgom, Cankarjevim nabrežjem in Čevljarškim mostom. Tu bo Ribji trg z vodnjakom, ribjimi trgovinami in gostilnami.

POTOČNIK: Tudi tu bo potrebno zahtevati, da bodo gostinske organizacije specializirale ponudbo, in si s tem zaslužile prednosti, ki jih zagotavlja Stara Ljubljana. Če tega ne bodo pripravljene izpolniti, jim bo treba odvzeti lokale in jih ponuditi drugim, ki se bodo pripravljali prilagoditi novim zahtevam.

DOGOVORI: Znano je dejstvo, da Ljubljana nima visoko produktivne industrije, ki bi ustvarila dovolj dohodka, zato na področju družbenih dejavnosti močno zaostaja za vse večjimi potrebami, saj se mesto skokovito veča. Kakšne naloge ste si zadali na tem področju?

POMPE: Ljubljana res ni pretirano industrijsko razvito mesto, vendar po dohodku ni tako revna, da bi spadala med nerazvita področja, in menim, da lahko ugotovimo edino to, da so posamezne ljubljanske občine različno razvite, imajo različne dejavnosti in različne vire oblikovanja sredstev za zadovoljevanje splošnih potreb.

KOMPARE: Ljubljana je mesto, ki je imelo zelo velik priliv novega prebivalstva, kar je posledica obsežnega zaposlovanja. Zaradi tehnološke zastarelosti, slabe organizacije in slabega izkoriščanja delovnega časa, smo družbeni proizvod povečevali tako, da smo postavljali nove zmogljivosti, ki so zahtevale veliko živga, pa relativno malo minulega dela. Zaposlovali smo vse

več ljudi, naglo naraščanje prebivalstva pa je pomenilo tudi povečevanje potreb po družbenih dejavnostih. Ravno zato smo si v letošnjih smernicah zadali nalogo, da bomo spremenili odnose med živim in minulim delom, in zelo racionalno zaposlovali.

Poudariti pa je treba še naslednje. Ljubljana je eno tistih mest, ki daje največ sredstev za republiško in področno solidarnost. Občinam mora tudi zagotoviti tisti minimum sredstev, ki je potreben za skladen razvoj. To pa pomeni, da mesto vendarle ustvarja veliko sredstev, ki pa se jih veliko odteka v republiko in regijo, zato obstaja določena težava. V naslednjem srednjeročnem obdobju se bomo morali zelo stabilizacijsko obnašati. V vseh dogovorih in smernicah za sestavo planskih dokumentov je zapisano, naj bi sredstva za družbene dejavnosti naraščala za 4 odstotke na leto. To pa pomeni počasnejši razvoj in omejitve tudi tam, kjer smo že dosegli napredek. Prednosti pa bo imelo otroško varstvo, usmerjeno izobraževanje in osnovno zdravstveno varstvo.

DOGOVORI: Kakšno je stanje v vzgoji in varstvu predšolskih otrok?

KOMPARE: Tudi to področje je specifično za našo občino. Imamo 35.000 prebivalcev, zaposlenih pa je 70.000 delavcev iz širšega območja, od tega 57 % žensk. Veliko jih vozi otroke v varstvo k nam. Zanje imamo 2672 mest, ki jih uporablja le dve tretjini otrok iz naše občine, drugi prihajajo iz drugih občin. Veliko več naših otrok tudi ne bomo mogli vključiti v to varstvo, vsaj dokler druge občine, z izgradnjo novih vrtcev, ne bodo razbremenile naših zmogljivosti. Zato si bomo prizadevali vključevati otroke z drugimi oblikami – s skrbjo vrtcev za otroke, ki niso v rednem varstvu, z nadaljnjim razvojem male šole in podobno.

DOGOVORI: Prav sedaj je začela solanje prva generacija dijakov in študentov usmerjenega izobraževanja. Kakšne so naloge občine Center v naslednjem srednjeročnem obdobju in kako jih nameravate izpolnjevati?

KREMSEK: V občini Center imamo v procesu usmerjenega izobraževanja naslednjo nalogo: odpraviti moramo neskladje, ki je nastalo med potrebami združenega dela po kadrih, in kadri, ki so jih do zdaj usposabljalne šole. V naslednjem srednjeročnem obdobju nameravamo s politiko štipendiranja združenemu delu zagotoviti tiste kade, ki jih zares potrebuje.

KOMPARE: Morali pa bomo tudi zagotoviti, da bodo imele organizacije združenega dela ustrezen vpliv v posebnih izobraževalnih skupnostih. Združeno delo pa je seveda dolžno zagotoviti dovolj mest za delovno prakso učencev usmerjenega izobraževanja, kar je pravzaprav eden od ciljev reforme.

DOGOVORI: Zaposlovanje nam je prejšnja leta močno uhajalo z vajeti. V sedanjem trenutku je prav smotno zaposlovanje ena temeljnih postavk uspešnih naporov za stabilizacijo celotnega gospodarstva, enako pa bo tudi v prihodnje.

POTOČNIK: Negativne izkušnje z nesmotnim zaposlovanjem v preteklosti so nam resno opozorilo, da moramo to področje umiriti. V procesu usmerjenega izobraževanja moramo zagotoviti vse pogoje, da bomo izšolali tak kader, ki ga res potrebujemo, in ga zaposlili tam, kjer bo lahko kar največ prispeval družbi.

KOMPARE: Pozabiti pa ne smemo dejstva, da je izobrazbena raven delavcev v naših OZD še vedno zelo slaba, in da narašča število priučenih delavcev. Če bomo hoteli dvigniti kakovost dela, uporabljati več znanstvenega dela v proizvodnji, skratka razviti visokoproduktivno gospodarstvo, bodo morale OZD več skrbni posvečati dvigu izobrazbene ravni zaposlenih, drugače ne bodo mogle izpolnjevati planskih zadolžitvev.

KREMSEK: Ali pa bodo morale OZD začeti izmenjavati kadre, kar je tudi eden možnih načinov.

Sodelovali so: podpredsednika IS Dušan Kompare in Vekoslav Potočnik, načelnik oddelka za gospodarstvo in finance Janko Pompe in samostojna svetovalka Dragica Kremser iz občine Ljubljana Center, ter sodelavca »Dogovorov« Lučka Špat in Janez Jančar, ki je razgovor vodil in pripravil za objavo.

Foto: VITO KOMAC